

RECENZII ȘI CONSEMĂRI

ÎNTRE FILOSOFIE ȘI LIRISM...

Vitalie RĂILEANU,
critic și istoric literar

Iată că Nicolae Schițco vine din nou spre cititorul său cu o carte de cugetări, maxime și reflecții, intitulată sugestiv *Bulgări*. Apariția acestui volum m-a făcut să-i mai citesc o dată și precedentă apariție editorială – *Dimineața gândurilor*, reflectând asupra timpului, asupra celor care se întâmplă și..., poate, care vor mai avea loc în viață...

Bulgări(i) cugetători din cuprinsul volumului surprind prin farmecul formelor nucleare ale personalității unui scriitor ce deschid perspective, din focarele lor timide, spre desfășurarea conținutului, anunțându-se descoperirea virtualității după lectură...

Am regăsit, la un loc, pe poetul, pe metafizicianul și pe filozoful culturii Nicolae Schițco. În laboratorul intim al autorului există, cu fervoarea, perspectivele și speranțele, toate promisiunile, dar și schema unei viitoare *cărți de înțelepciune*.

Acest volum de *Bulgări didactici* reprezintă filosofia stilului cultural, teoria subconștientului, intuiția misterului, critica... culturii noastre în toate domeniile ei, a modului nostru de a trăi și percepe viața etc. Intenția e *dârză* de a lua nu numai atitudini scurte și categorice, dar și de a semnaliza printr-o voință de a percepe realitatea:

„Dacă nu există cultură, nu există Neam, iar dacă nu există Neam, nu există civilizație”; „Nimic mai ușor decât să observăm goliciunea adevărului, nimic mai greu decât să acceptăm îmbrăcăminte lui”; „Adevărul spus în față te ocrotește de critica făcută pe la spate” (p. 9).

Personalitatea unui scriitor se străvede totuși în elementele ei rituale, în acele încercări, la care nimeni nu se mai întoarce, când începe a i se împlini fizionomia matură.

Nicolae Schițco nu este un moralist, în sensul clasic al cuvântului. Forma aforistică în care se exprimă este un procedeu stilistic de condensare, un *crystal* în care se răsfrânge, cu limpezime, o gândire susceptibilă de dezvoltări, dacă ar fi nevoie:

„Oamenii făuresc încetat. Doar că unii își edifică propriul pedestal, iar alții consolidează fundamentul existenței socio-umane”; „Laurii pentru coroana recunoștinței vor fi mai viabili în cazul dacă au fost udați cu sudoarea deținătorului cununii”; „Nu oferi timpului nici o șansă de a-ți rămâne dator” (p. 76).

În aforismul liminar găsim însăși definiția formală și de substanță a aforismului ca atare:

„Mai binevenit este prietenul cu care te afli în conflict, decât dușmanul cu care vrei să legi prietenie”; „Este mai lesne să găsești cunoștințe noi, decât să păstrezi prietenii vechi. De aici și numărul mic de amici”; „Prietenii, ca și fructele, au nevoie de condițiile prielnice, iar roada ar fi bună numai dacă s-ar coace la timp” (p. 92).

Astfel, autorul e intim cu ideile, cu problemele omului, dar nu cu omul însuși; el e un mister, un contact viu, activ, cu marele mister cosmic.

Temele aforismelor se referă astfel la filosofie, divinitate, viață, timp, cotidian, arată în genere și problemele lor; în jurul acestora reflectează, traducându-și intuițiile în imagini sau formulându-le concis:

„Deprinși să dăruim, obișnuim să prețuim”; „Gândurile mărețe nu pot fi spulberate nici de cea mai puternică furtună. Uneori caracterul zdruncină acest zbor”; „Nu poți trata cu un singur leac toate bolile. Un suflet milostiv însă poate alina toate durerile” (p. 105).

În aforismele abstract exprimate, atitudinea intelectuală precumpănește; în cele imagistice – atitudinea etică. Am zice că cele din ultima categorie se aseamănă cu proverbele populare; ele trezesc observații și reguli impersonale asupra vieții omului, cristalizând o etică și, ca și proverbele, utilizează expresia metaforică surprinzătoare.

Autorul e un contemplativ... Iată de ce unele notații nu au nimic comun cu aforismul: unele sunt lungi *însemnări* despre idei și concepții, altele oferă sugestii pure, gratuite, de ingenioase mituri, de poeme și apologuri, care ar putea fi dezvoltate.

Nicolae Schițco privește omul și fenomenele cu un ochi proaspăt, formulează reușit judecăți despre gândirea altora, argumentată cu siguranță.